

بنجاه و ششمین کنفرانس ایفلا استکهلم - ۱۹۹۰

نوشته نازنین قائم مقامی فراهانی^۱

مهوش ماهان^۲

۱. مقدمه*

این سومین اجلاس سالانه ایفلا بود که در روزهای ۱۸ تا ۲۴ اوت ۱۹۹۰ در کشور سوئد برگزار می‌شد. کشور سوئد بار نخست در سال ۱۹۳۰، در شهر استکهلم، و بار دوم در سال ۱۹۶۰ در شهر مالمو،^۳ کشور سوئد میزبان شرکت کنندگان کنفرانس سالانه ایفلا بود. این بار، برگزاری کنفرانس، با شرایطی که کنفرانس سال ۱۹۳۰ برگزار شد متفاوت بود. در سال ۱۹۳۰، فقط ۴۰ نماینده در کنفرانس شرکت کرده بودند، چون اغلب شرکت کنندگان حداقل به دو زبان از زبانهای روسی ایفلا تسلط داشتند، از ترجمه همزمان سخنرانیها خبری نبود. در اجلاس سالانه ۱۹۹۰، در استکهلم مجموعاً ۱۶۶۰ نماینده از ۱۲۰ کشور عضو شرکت داشتند. بر رویهم ۱۱۷ مقاله در این اجلاس ارائه شد. زبانهای رسمی ایفلا عبارت بودند از: انگلیسی، فرانسوی، آلمانی، روسی و اسپانیولی. در اغلب جلسات عمومی، مطالب به این پنج زبان ترجمه می‌شد و هر نماینده می‌توانست مطالب را به یکی از ۵ زبان یاد شده بشنود.

۱. آرشویست سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.

۲. کارشناس کتابخانه ملی

۳. نویسنده در قسمت اول مقاله اطلاعات مسوطی درباره تاریخچه و تشکیلات ایفلا آورده بود که چون در شماره قبل فصلنامه کتاب، در گزارش پناه و پنجمین کنفرانس ایفلا، آمده بود، حذف گردید. ف.

از جمهوری اسلامی ایران مجموعاً ۲۲ نماینده، از سازمانهای زیر، شرکت کرده بودند:

۱. کتابخانه ملی ایران ۳ نفر
۲. مرکز اسناد و مدارک علمی ۲ نفر
۳. سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران ۱ نفر
۴. وزارت امور خارجه ۱ نفر
۵. سازمان برنامه و بودجه ۴ نفر
۶. مؤسسه تحقیقات علمی و فرهنگی ۱ نفر
۷. سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ۱ نفر
۸. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ۳ نفر
۹. دانشگاه صنعتی شریف ۱ نفر
۱۰. دانشگاه اصفهان ۲ نفر
۱۱. دانشگاه شهید بهشتی ۱ نفر
۱۲. دانشگاه علوم پزشکی ۱ نفر
۱۳. دانشگاه هنر ۱ نفر

موضوع اصلی کنفرانس امسال عبارت بود از: کتابخانه‌ها: اطلاعات در خدمت دانش. نظر به اینکه یونسکو سال ۱۹۹۰ را سال پیکار با بیسوادی اعلام کرده و کشور سوئد از پیشگامان مبارزه با بیسوادی است، اجلاس سالانه ۱۹۹۰ در آن کشور برگزار گردید.

۲- نکاتی در مورد کشور سوئد

۱-۲- موقعیت جغرافیائی- سوئد از شمالی‌ترین کشورهای اروپا است. شمالی‌ترین ایالت آن بنام لپ‌لند^۴ در قطب شمال واقع است. بادهایی که از جریان گلف‌استریم در اقیانوس اطلس می‌وزد باعث می‌شود قدری از سرمای سوئد کاسته شود. فاصله شمالی‌ترین تا جنوبی‌ترین نقطه سوئد ۱۶۰۰ کیلومتر است و این مسافت

موجب اختلاف اقلیمی بسیاری می‌شود. نیمی از کشور سوئد از جنگل پوشیده شده است و تنها ۱۰٪ آن را زمین کشاورزی تشکیل می‌دهد. تقریباً یکصد هزار دریاچه کوچک و بزرگ در سراسر سوئد موجود است که غالباً به یکدیگر متصل هستند و شبکه‌ها و گذرگاه‌های آبی به وجود آورده‌اند. سوئد بین دو دریای بالتیک و دریای شمال واقع شده و یکی از ممالک اسکاندیناوی است. مساحت سوئد - ۴۵۰,۰۰۰ کیلومتر مربع است و از نظر وسعت چهارمین کشور اروپاست. جمعیت سوئد تقریباً ۸٫۵ میلیون نفر است.

۲-۲- مردم سوئد - سوئد سرزمین وایکینگها است. قرن‌ها مردم سوئد یکدست بودند تا اینکه اقلیتی از نژاد سامی در شمال این کشور ساکن شدند. امروزه نزدیک ۱۵۰۰۰ نفر سامی در سوئد زندگی می‌کنند. بین سالهای ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ بیش از نیم میلیون نفر مهاجر که بیشتر فنلاندی، یوگسلاو، یونانی و غیره بودند به سوئد آمده‌اند. بطور کلی از جنگ جهانی دوم به بعد حدود - ۷۰۰,۰۰۰ نفر به سوئد مهاجرت کرده‌اند.

عمده‌ترین شهرهای سوئد استکهلم، گوتنبورگ و مالمو است. جمعیت پایتخت سوئد به انضمام حومه آن ۱٫۴ میلیون نفر است. حد متوسط عمر در سوئد برای مردان حدود ۷۴ سال و برای زنان حدود ۸۰ سال است. زبان رسمی سوئدی است و اکثر مردم به انگلیسی تسلط دارند. دین مردم سوئد مسیحی و از پیروان کلیسای لوتر هستند.

۲-۳- حکومت - سوئد یکی از قدیمی‌ترین کشورهای پادشاهی دنیا است. در حال حاضر حکومت مشروطه سلطنتی و دموکراسی پارلمانی برقرار است. پس از اصلاحات قانون اساسی در سال ۱۹۷۴ پادشاه صرفاً یک مقام تشریفاتی است. مجلس سوئد^۵ دارای ۳۴۹ کرسی است و نمایندگان هر سه سال یکبار با رأی مستقیم مردم انتخاب می‌شوند. در سوئد سیستم چندحزبی حکمفرماست. سوسیال‌دموکراتها برای ۴۴ سال حزب حاکم در سوئد بودند تا اینکه در سال ۱۹۷۶ احزاب

غیرسوسیالیست قدرت را در دست گرفتند. پس از ۶ سال یعنی در ۱۹۸۲ مجدداً قدرت به دست سوسیال‌دموکراتها افتاد. سوئد از نظر سیاست خارجی کشوری بیطرف است.

۲-۴- اقتصاد - سوئد کشوری صنعتی است. تا چند نسل پیش سه‌چهارم جمعیت سوئد زندگی خود را از راه کشاورزی تأمین می‌کردند، ولی در حال حاضر از هر ۲۰ نفر سوئدی فقط یک نفر کشاورز است. هنگام انقلاب صنعتی اروپا در قرن ۱۹، سوئد مواد اولیه مشتمل بر آهن، سنگ معدن و چوب را به مقدار کافی در اختیار داشت تا با آن کارخانه تأسیس کند و وسایل و تجهیزات بسازد. نیروی آب نیز در اختیار سوئدی‌ها بود. سوئد از تولیدکنندگان عمده فولاد و کاغذ است. در سالهای اخیر تولیدات اتومبیل، تولیدات داروئی و تولید خمیر کاغذ از موفق‌ترین صنایع سوئد بوده است. برای قرن‌ها سوئد صادرکننده اقلامی مثل آهن و مس و از قرن ۱۹ به بعد صادرکننده چوب، خمیر کاغذ و سنگ آهن بود. پیشرفتهای تکنولوژیکی این روند را تغییر داد. در حال حاضر سوئد خانه‌های سبک پیش‌ساخته، کبریت، ابزار و وسایل به خارج صادر می‌کند. بیش از نیمی از تولیدات اتومبیل کارخانجات «ولو»^۶ و «ساب»^۷ به خارج از کشور صادر می‌شوند. شیشه، رباتهای کامپیوتری، مبلمان و وسایل چوبی، از دیگر صادرات سوئد است. سوخت، فلزات و مواد شیمیایی از واردات مهم سوئد به شمار می‌روند. ۵٫۴ میلیون نفر از جمعیت سوئد را شاغلین تشکیل می‌دهند و این بدان معنی است که بیش از نیمی از مردم سوئد شاغل هستند. نزدیک به ۴۸٪ شاغلین را زنان تشکیل می‌دهند. از هر ۴ زن سوئدی یک نفر شاغل است. زنان بیشتر در بخشهای خدماتی مشغول کار هستند.

۲-۵- وسایل ارتباط جمعی - ایستگاههای رادیو و تلویزیون در سوئد تحت نظارت دولت هستند. صدا و سیما بصورت شورایی اداره می‌شود و نیمی از اعضا

6. Volvo

7. Saab

توسط دولت منصوب می‌شوند. رادیو - تلویزیون آگهی تجارتنی پخش نمی‌کند. در حال حاضر دو کانال تلویزیونی مشغول به کار هستند کانال سومی هم در شرف راه‌اندازی است. از طریق ماهواره و تلویزیون کابلی^۸ امکان استفاده از تلویزیونهای اروپا و کانال ورزشی و کانالی که فقط فیلمهای سینمایی پخش می‌کند نیز میسر است. سونديها اخبار روز را بیشتر از طریق روزنامه‌ها کسب می‌کنند. حدود ۱۸۰ عنوان روزنامه در سوند منتشر می‌شود که در مجموع تیراژی حدود ۵ میلیون نسخه دارند.^۹ بطور کلی عادت مطالعه در سونديها بسیار قابل توجه است. در تمام وسایل حمل و نقل عمومی و هر جا که به دلیلی شخصی باید مدتی در انتظار به سر برد معمولاً به خواندن روزنامه، مجله یا کتابی می‌پردازد. در داخل قطارهای مترو روزنامه بطور مجانی در اختیار همگان بود.

۳. کتابخانه‌ها در سوند^{۱۰}

در پنجاه سال گذشته سوند تجربیات زیادی در امر آموزش کسب کرده است. این تجربیات منجر به این خواهد شد که تا سال ۲۰۰۰ میلادی هر سوندي حداقل ۹ سال آموزش مقدماتی را پشت سر گذاشته باشد و از هر ۵ سوندي حداقل یک نفر تحصیلات عالی را به پایان رسانیده باشد. بدیهی است که هرچقدر فعالیتهای آموزشی بیشتر باشد و سطح آن بالاتر رود نیاز به مراکز اطلاعاتی که خدماتی با کیفیت بهتر ارائه کنند بیشتر می‌شود. می‌توان گفت که سوند به خوبی توانسته این نیاز را برآورده کند و با وجود جمعیت کم از کتابخانه‌های متعدد، مجهز و پیشرفته‌ای بهره‌مند باشد. کتابخانه‌های عمومی، دانشگاهی، تخصصی، کتابخانه‌های مدارس و شرکتهای از مهمترین انواع کتابخانه‌ها است.^{۱۱}

8. Cable T.V.

9. Sweden, Sverige. (Stockholm: The Swedish Institute, 1990)

10. Tomas Lidman. *Libraries in sweden*. (Stockholm: The Swedish Institute, 1990)

11. *Guide to libraries in the Stockhom Region*

۳-۱- کتابخانه‌های عمومی - کتابخانه‌های عمومی در سوئد تحت نظارت شهرداریها اداره می‌شوند. در مجموع ۲۰۰۰ کتابخانه عمومی با مجموعه‌ای نزدیک به ۴۷ میلیون جلد کتاب در سوئد وجود دارد. کتابخانه‌های عمومی بطور مجانی به روی همگان، اعم از سوئدی یا خارجیان مقیم سوئد، باز هستند. ضوابط و مقررات مربوط به هر کتابخانه توسط شهرداری منطقه تعیین می‌شود. بودجه کتابخانه‌های عمومی حدود ۲ میلیون کرون در سال است. نویسندگان سوئدی و یا نویسندگان خارجی مقیم سوئد در قبال هر یک نوبتی که کتابشان به امانت برود مبلغی به عنوان پاداش دریافت می‌دارند. ۴۳٪ از امانت گیرندگان کتاب را کودکان و نوجوانان تشکیل می‌دهند. یک بررسی مربوط به سال ۱۹۸۵ نشان داده که در آن سال ۸۵ میلیون بار به کتابخانه‌های عمومی مراجعه شده است. ۲۳ میلیون بار از این تعداد مربوط به امانت کتاب، ۲۸ میلیون بار به مطالعه مجله و روزنامه و ۸ میلیون بار به سؤالهای مرجع مربوط بوده است. در کتابخانه‌های عمومی علاوه بر کتاب و مجله و روزنامه، صفحات و کاست‌های موسیقی، دوره‌های آموزش زبان بر روی نوار کاست، کتابهای سخنگو، نقشه‌ها، اسلاید و میکروفیلم موجود است.

برگزاری نمایشگاه و جلساتی جهت آشنایی با نویسندگان بسیار رایج است. کودکان در کتابخانه‌های عمومی جای مخصوص خود دارند و می‌توانند کتاب امانت بگیرند و از برنامه‌هایی نظیر جلسات قصه‌خوانی، نمایشهای عروسکی و نمایش فیلم استفاده کنند. خدماتی نیز در اختیار افراد خاص قرار می‌گیرد. از جمله خدماتی در بیمارستانها و در بعضی موارد کتابها و منابع مورد علاقه اشخاص مسن و معلولین که قادر به آمدن به کتابخانه نیستند بدون دریافت هزینه‌ای به خانه آنها برده می‌شود. نابینایان می‌توانند از کتابهای سخنگو (کتابهای ضبط شده روی کاست) استفاده کرده و مواد مذکور را به امانت بگیرند. علاوه بر نابینایان تمام کسانی که استفاده از مواد نوشتاری برایشان دشوار است، مانند اشخاصی که تصادف کرده و بستری هستند، عقب‌مانده‌های ذهنی، افراد مسن...، از استفاده کنندگان کتابهای سخنگو هستند. کودکان نیز از کتابهای سخنگوی مخصوص خود استفاده می‌کنند. در مناطق روستایی که احتمالاً کتابخانه‌های عمومی در دسترس نیست از کتابخانه‌های سیار ماشینی و یا کتابخانه سیار درون قایق استفاده می‌شود.

کتابخانه‌های عمومی به تمام مهاجرین نیز سرویس می‌دهد. بعنوان مثال کتابخانه عمومی استکهلم به ۸۰ زبان مختلف کتاب خریداری می‌کند که بیش از ۳۰ مورد آنها زبانهایی است که ریشه‌ای غیر از لاتین دارند. این کتابخانه ۶۳۲ عنوان روزنامه و مجله به ۴۳ زبان مختلف را مشترک است.^{۱۲} کتابخانه‌های عمومی از یک سرویس زنجیره‌ای مبادله کتاب استفاده کرده و در منابع یکدیگر شریک هستند. امانت بین کتابخانه‌ای مابین کتابخانه‌های عمومی و کتابخانه‌های تحقیقاتی نیز وجود دارد.

۲-۳ - کتابخانه‌های تحقیقاتی - کتابخانه سلطنتی سوئد که همان کتابخانه ملی سوئد است در استکهلم قرار دارد. در ابتدا مجموعه‌های اختصاصی شاهان سوئد در این کتابخانه نگهداری می‌شده ولی از سال ۱۶۶۱ به بعد به صورت کتابخانه ملی درآمد است. مجموعه کاملی از انتشارات سوئد را در این کتابخانه می‌توان یافت. این کتابخانه یک کتابخانه تحقیقاتی در زمینه علوم انسانی و علوم اجتماعی به شمار می‌آید و به روی همگان باز است. نسخه‌های خطی نویسندگان سوئدی و همچنین مدارک مربوط به برندگان جوایز نوبل در این کتابخانه موجود است. مجموعه‌ای از کتابهای کمیاب در این کتابخانه نگهداری می‌شود. کتابخانه‌های تحقیقاتی دیگر همان کتابخانه‌های دانشگاهی و دانشکده‌ای هستند. امروزه کتابخانه‌های دانشگاهی در شهرهای گوتنبورگ لیکپینگ^{۱۳} لوند،^{۱۴} استکهلم، اومه آ،^{۱۵} اویسالا^{۱۶} مستقر هستند. کتابخانه دانشگاه اویسالا بنام کارولینا ردی ویوا،^{۱۷} بزرگترین مجموعه کتاب در سوئد را دارا است (بیش از ۴ میلیون جلد). این کتابخانه در سال ۱۶۲۰ تأسیس شده است. مجموعه‌های موجود در شش کتابخانه دانشگاهی سوئد به روهم مهمترین قسمت تشکیل دهنده کتابخانه‌های تحقیقاتی هستند. هدف عمده آنها تأمین نیازهای دانشکده‌ها و مراکز وابسته به خودشان است ولی در عین حال مسئول تأمین

12. *Welcome to Stockholm Public Libraries*

13. Linköping

14. Lund

15. Umeå

16. Uppsala

17. Uppsala University Library: *Carolina Rediviva*

نیازهای منطقه‌ای و نهایتاً نیازهای کل کشور از طریق سیستم امانت بین کتابخانه‌ای هستند. استفاده از منابع مرجع و مطالعه کلیه کتابها در سالهای مطالعه کتابخانه‌های دانشگاهی برای عموم مردم آزاد است. از سال ۱۸۸۶ فهرست مشترکی از منابع خارجی تهیه شده و در کتابخانه‌های تحقیقاتی وجود دارد و امانت بین کتابخانه‌ای متداول است. این همکاری بین کتابخانه‌ها به مرور پیشرفته‌تر شده است. فهرست مشترکی که ذکر آن رفت در اوایل سالهای دهه ۱۹۷۰ به صورت مکانیزه درآمد و از سال ۱۹۸۰ تمام مدارک زبان سوئدی را نیز در بر گرفته است. این سیستم ماشینی که LIBRIS نام دارد به کتابخانه‌ها در کار رده‌بندی و فهرست‌نویسی نیز کمک می‌کند. این سیستم از کتابشناسیهای ماشینی انگلیسی و آمریکایی (نورهای مارک)^{۱۸} و قواعد فهرست‌نویسی انگلوآمریکن استفاده می‌کند. با استفاده از این سیستم کار امانت بین کتابخانه‌ها بسیار ساده‌تر شده است. از سال ۱۹۸۸ کتابهای مورد نیاز از این طریق سفارش داده شده‌اند. برگه‌های فهرست‌نویسی جهت استفاده در کتابخانه‌هایی که هنوز از سیستم دستی استفاده می‌کنند، صورت منابع تازه تهیه شده، آمارها و کتابشناسی ملی سالانه به راحتی از داخل سیستم LIBRIS قابل بازیابی است. تعداد قابل ملاحظه‌ای از مؤسسات، کتابخانه‌های عمومی، آرشیوها از طرق مختلف مخابراتی با این پایگاه اطلاعاتی در ارتباط هستند. برای ذخیره و نگهداری صفحه‌ها، فیلم‌ها و سایر مواد غیرچاپی یک آرشیو مخصوص^{۱۹} در سال ۱۹۷۷ در استکهلم تأسیس شد. این آرشیو به روی محققین و روزنامه‌نگاران باز است ولی در حال حاضر منابع را به امانت نمی‌دهد.

۳-۳- مرکز خدمات کتابداری - مرکز خدمات کتابداری^{۲۰} در لوند در جنوب سوئد قرار دارد. این مرکز شرکتی است که خدمات گسترده‌ای به انواع کتابخانه‌ها می‌دهد و تحت مالکیت انجمن کتابداران سوئد است. مرکز خدمات کتابداری هر دو هفته یک بار اطلاعات مربوط به کتابهای تازه منتشر شده را به کتابخانه‌ها و سایر

18. Marc Tapes

19. The Archive for the Preservation of Films and Recordings.

20. The Swedish Library Service Agency (Bibliotekstjänst, BTJ)

مراکز علاقمند ارسال می‌دارد و سالانه حدود دو میلیون جلد کتاب توزیع می‌کند. این مرکز در راه‌اندازی و توسعه یک نظام کامپیوتری به نام BUMS، جهت کتابخانه‌های عمومی، سهم عمده‌ای داشته است. ضمن چند سال گذشته مرکز خدمات کتابداری رقبایی نیز پیدا کرده است که کتاب به کتابخانه‌ها ارسال داشته و نظامهای ماشینی دیگری را عرضه کرده‌اند. در حال حاضر بیش از ۸۰٪ کتابخانه‌ها به BUMS متصل هستند. مرکز یاد شده وسایل و تجهیزات مورد نیاز کتابخانه‌ها از وسایل چوبی گرفته تا برگه‌های فهرست‌نویسی را تأمین می‌کند.

۳-۴- انجمن‌های کتابداری - انجمن کتابداری سوئد^{۲۱} در سال ۱۹۱۵ تأسیس شد. از سال ۱۹۸۲ مشتمل به ۵ بخش کتابخانه‌های عمومی، کتابخانه‌های مدارس، کتابخانه‌های تحقیقاتی، کتابخانه‌های بیمارستانی و اعضاء منفرد شده است. انجمن کلاسها و کنفرانسهایی ترتیب می‌دهد و ناشر مجله کتابداری سوئد^{۲۲} است. انجمن مزبور در مورد مسائل کتابداری سوئد تصمیم‌گیری می‌کند.

انجمن کتابخانه‌های دانشگاهی و تحقیقاتی^{۲۳} در سال ۱۹۲۱ شروع به کار کرد. این انجمن هیچ وابستگی به دولت ندارد. کنفرانسها و گردهماییهایی برگزار می‌کند و برای همکاری بین کشورهای اسکاندیناوی و سایر کشورها فعالیت می‌کند. انجمن یاد شده از ابتدای تشکیل ایفلا به عضویت این فدراسیون بین‌المللی درآمده و اولین رئیس آن بین سالهای ۱۹۲۷ تا ۱۹۳۱ نخستین رئیس ایفلا نیز بوده است. انجمن سوئدی مدارک فنی^{۲۴} در سال ۱۹۳۶ تأسیس شد. اعضاء این انجمن انحصاراً شرکتهای هستند. این مجمع نیز کلاسها و کنفرانسهایی ترتیب می‌دهد و مجله‌ای منتشر می‌کند.^{۲۵}

21. The Swedish Library Association (Sveriges Allmänna biblioteksforening, SAB)

22. *Swedish Library Journal (Biblioteksbladet)*

23. The Swedish Association of University and Research Libraries. (Svenska bibliotekarie Samfundet, SBS)

24. The Swedish Society for Technical Documentation (Tekniska Litteratursallskapet, TLS)

25. *Nordic Journal of Documentation*

۳-۵- آموزش کتابداری- مدرسه کتابداری و اطلاع‌رسانی در شهر بوراس،^{۲۶} در حومه گوتنبورگ، قرار دارد. برای پذیرش در این مدرسه دانشجویان باید دوره دبیرستان و یک دوره دوساله کالج را به اتمام رسانیده باشند، سپس یک دوره دوساله کتابداری به آنان آموزش داده می‌شود. در هر دوره سالانه حدود ۲۲۰ نفر فارغ‌التحصیل می‌شوند. در این مدرسه دوره‌های پیشرفته کتابداری و اطلاع‌رسانی نیز تدریس می‌شود. اولین دوره دکتری کتاب و تاریخ کتابخانه در سال ۱۹۸۹ در دانشگاه لوند شروع به کار کرد.

۴. برنامه‌های اصلی و جنبی کنفرانس ایفلا

جلسات کنفرانس و نمایشگاهی که در کنار آن دایر بود در محل دائمی نمایشگاههای شهر استکهلم^{۲۷} تشکیل شد. این محل حدود ۱۰ دقیقه با مرکز شهر (از طریق مترو) فاصله داشت. ثبت‌نام در روز ۱۷ اوت انجام شد و هر شرکت‌کننده مشروح برنامه کنفرانس را دریافت داشت. هر روز نشریه‌ای^{۲۸} در اختیار شرکت‌کنندگان قرار می‌گرفت که اخبار مربوط به آن روز و تغییرات احتمالی در برنامه‌ها را منعکس می‌کرد.

قبل از افتتاح رسمی کنفرانس جلسات مختلف کمیته اجرایی و کمیته‌های تخصصی تشکیل شد. روز ۱۸ اوت با شرکت در این جلسات سپری گشت. روز ۱۹ اوت جلسه عمومی با سخنان رئیس ایفلا آغاز به کار کرد. فعالیتهای ایفلا در این جلسه توضیح داده شد. عصر روز ۱۹ اوت طبق برنامه‌ای که از قبل تدارک دیده شده بود از سالن شهرداری استکهلم بازدید بعمل آمد. این سالن باشکوه محلی است که در آن جوایز نوبل اعطا می‌شود. صبح روز ۲۰ اوت نمایشگاهی که در کنار کنفرانس برپا بود افتتاح شد. در این نمایشگاه انجمنهای کتابداری دنیا، ناشران، واسطه‌های کتاب و مجلات شرکت داشتند. در مجموع ۱۷۰ غرفه متعلق به ۲۰

26. School of Library and Information Science in Boras near Gothenburg

27. Stockholms mässan-Stockholm International Fairs

28. IFLA. Stockholm EXPRESS

کشور در نمایشگاه دایر بود. در حین اجرای مراسم افتتاحیه یک کتابخانه سیار به سالن بزرگ، که تمام شرکت کنندگان حضور داشتند وارد شد و رئیس ایفلا از آن خارج شد و سخنان خود را در ارتباط با گشایش نمایشگاه آغاز کرد.

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی جمهوری اسلامی ایران عرفای را به خود اختصاص داده بود و کتابهای نفیسی از جمله چند جلد قرآن مجید را به معرض نمایش گذاشته بود که مورد توجه بازدید کنندگان قرار گرفت. نمایشگاه تا پایان روز ۲۳ اوت برپا بود.

بعد از ظهر روز ۲۰ اوت اجلاس ایفلا رسماً افتتاح شد. در مراسم افتتاحیه پادشاه و ملکه سوئد، وزیر آموزش و امور فرهنگی سوئد، رئیس ایفلا و کلیه برگزار کنندگان و شرکت کنندگان در اجلاس حضور داشتند. وزیر آموزش و امور فرهنگی سوئد در ارتباط با «کتابخانه و ساختار اجتماع»^{۲۹} به سخنرانی پرداخت.

جلسات سخنرانی

جلسات مختلفی در طول روز تشکیل می شد. اینجانب به مقتضای وظیفه شغلی و علاقه شخصی در جلسات مربوط به فهرستویی و رده بندی و کنترل کتابشناختی شرکت کردم. اکنون به شرح مختصر چند سخنرانی می پردازم:

در یکی از جلسات مربوط به فهرستویی و رده بندی سخنران به مسئله مهم آسان کردن فهرستویی با در نظر گرفتن شرایط اقتصادی موجود اشاره و پیشنهاد کرد استانداردی برای فهرستویی ساده در نظر گرفته شود که حداقل نیاز را به کارمندان بخش فهرستویی داشته باشد. در ضمن به این مسئله اشاره شد که اگر قادر باشیم اطلاعات کمتری در فهرستبرگه وارد کنیم و موفق شویم تمام کتابها را به موقع فهرستویی کنیم خدمات بیشتری در اختیار استفاده کننده قرار داده ایم. البته تکنولوژی کامپیوتر به کتابخانه ها کمک کرده است تا مواد بیشتری با سرعت بیشتری فهرستویی شود و از طریق نظامهای پیوسته در اختیار کتابخانه ها قرار گیرد. سخنران اشاره کرد که به نظر من حتی اشتراک در نظامهای پیوسته و استفاده از پایگاههای ماشینی با در نظر گرفتن بودجه محدود کتابخانه ها کافی نیست و

بهترین کار ارائه بهترین خدمات با کارمندان موجود در کتابخانه‌هاست، از این رو بهتر است کتابخانه‌ها در صدد پیدا کردن راه‌حلی مناسب برای استفاده بیشتر از وقت پرسنل باشند.

در جلسه دیگری سخنران به بررسی مشکلات خارجی فرمتهای MARC/ISBD در رابطه با دستیابی پیوسته به اطلاعات کتابشناختی پرداخت و براساس تجربه دو پروژه طراحی شده در کتابخانه دانشگاه اسلو پیشنهاد کرد که فرمت ساده‌تری از مارک بدون پیچیدگی ارتباط بین فیلدهای مارک و عناصر اصلی اطلاعات برای دسترسی پیوسته مورد نیاز است که وقت مورد نیاز برای استفاده‌کننده و همچنین زمان فهرست‌نویسی را کوتاه‌تر و سهل‌تر نماید.

در جلسات مربوط به نمایه‌سازی و رده‌بندی هم مسائلی چند مطرح شد که به ذکر چند مورد می‌پردازم:

سخنران راجع به سیاست نمایه‌سازی و رده‌بندی در کشورهای اسکانداوی می‌تواند مطالبی ایراد کرد در ضمن نظامهای رده‌بندی را در این کشورها نام برد و توضیحاتی داد و اشاره کرد که در این کشورها بجز سوئد در کتابخانه‌های مختلف نظامهای متفاوتی به کار گرفته می‌شود از جمله رده‌بندی دهدهی دیوئی، رده‌بندی دهدهی جهانی و رده‌بندی خاص کتابخانه ملی سوئد.

در بین این کشورها سوئد تنها کشور اسکانداوی است که رده‌بندی ملی خاص خود را داراست که نظام انجمن کتابداران سوئد^۴ (SAB) معروف است. کتابخانه ملی سوئد برای تنظیم کتابشناسی ملی و بسیاری از کتابخانه‌های دانشگاهی و مدارس سوئد از این رده‌بندی استفاده می‌کنند، برخی از کتابخانه‌هایی تحقیقاتی سوئد از روشهای دیوئی و کتابخانه کنگره استفاده می‌کنند.

نتیجه‌گیری سخنران از مطالب ارائه شده این بود که به هر حال زمان آن فرا رسیده تا از رده‌بندی استاندارد شده و واحدی در این کشورها استفاده شود، از آنجایی که از نظر مراکز اطلاعاتی این کشورها به هم بستگی دارند و به تنهایی قادر به یافتن راه‌حلی برای این مشکل نیستند و این کار را بایستی با همکاری یکدیگر انجام دهند. وی اظهار امیدواری کرد که نظام ماشینی بتواند این پراکندگیها را

سامان بخشد.

سخنران دیگری از کشور فنلاند به نقش رده‌بندی دهنده‌ی جهانی در کتابخانه‌های فنلاند پرداخت و متذکر شد: کتابخانه‌ها و سایر مراکز اطلاعاتی می‌بایست نقش مهمی در انتقال اطلاعات به استفاده‌کنندگان اعم از باتجربه و بی‌تجربه داشته باشند، فنلاند به عنوان یک کشور کوچک مشکلاتی در زمینه ذخیره اطلاعات علمی و تکنولوژی دارد و معتقد است، به جای استفاده از چندین نظام رده‌بندی برای ذخیره اطلاعات می‌بایست نظام دهنده‌ی جهانی به کار گرفته شود.

در یکی دیگر از سخنرانها سخنرانان به بررسی کاربرد CD-ROM در کتابخانه‌ها پرداختند و محاسن و معایب استفاده از این ابزار را مطرح کردند. یکی از سخنرانان گفت: زمانی که استفاده‌کننده از این ابزار برای بازیابی اطلاعات صرف می‌کرد با زمانی که کتابخانه در ابتدا در نظر گرفته بود اختلاف داشت و در عمل استفاده‌کنندگان وقت بیشتری از آنچه که ارزیابی شده بود از کارمندان مرجع طلب می‌کردند. سخنران دیگری در همان جلسه ارزیابی دیگری غیر از سخنران اول ارائه داد. این سخنران مطرح کرد که استفاده‌کنندگان کتابخانه به راحتی از این ابزار استفاده می‌کنند و حداقل وقت کارمند را می‌گیرند. در پایان مسئله استفاده از سی دی-رم در کشورهای در حال رشد مطرح شد که در مجموع استفاده از این ابزار مورد تأیید قرار گرفت.

رتال جامع علوم انسانی

نور بکرزه بعد از پایان کنفرانس

روز جمعه دوم شهریور مراسم اختتامیه کنفرانس برگزار شد و روز بعد، شنبه سوم شهریور، روز دیدار از قدیمترین قسمت شهر استکهلم یعنی Old Town با خیابانهای بسیار باریک و مغازه‌های آنتیک‌فروشی و موزه‌های هنری و کافه‌های زیرزمینی بود که راهنمای تور توضیحات مفصلی برای بازدیدکنندگان میداد در ضمن دیدار از Royal Palace (کاخ سلطنتی قدیمی) و کلیسای قدیمی استکهلم که در قرن ۱۳ میلادی بنا شده بود جزو برنامه تور بود.